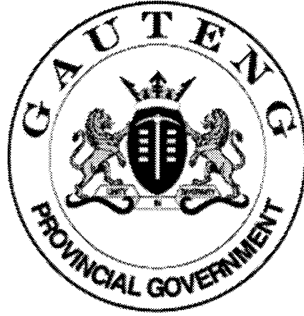

**SENIOR CERTIFICATE EXAMINATION
SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN**

**OCTOBER / NOVEMBER
OKTOBER / NOVEMBER**

2004

**SEPEDI LELEME LA BOBEDI
MAEMO A MAGARENG**

(Lephephe la Bobedi)

SG

929-2/2

15 pages

SEPEDI SECOND LANGUAGE SG: Paper 2

**COPYRIGHT RESERVED / KOPIEREG VOORBEHOU
APPROVED BY UMALUSI / GOEDGEKEUR DEUR UMALUSI**

KGORO YA THUTO YA GAUTENG

DITLHAHLOBO TŠA MAREMATLOU

**SEPEDI LELEME LA BOBEDI
MAEMO A MAGARENG
(Lephephe la Bobedi)**

NAKO: diiri tše 2

MEPUTSO: 80

DITAELO

- Lephephe le le arotšwe ka dikarolo tše TLHANO e lego A, B, C, D le E.
- Karolo ye nngwe le ye nngwe e na le ditsopolwa tše NNE tše di nago le meputso ye 40.
- Araba dipotšišo tše PEDI fela go tšwa dipukung tše o ithutilego tšona.
- Ngwala ka bothakga le mongwalo wa go balega.

**KAROLO YA A
DIRETO
POTŠIŠO 1**

Araba dipotšišo ka moka.

Senakangwedi 5 – D.M. Mampuru

Badišiša ditsopolwa tše di latelago gore o tle o kgone go araba dipotšišo.

Setsopolwa A

Mponele ngwanaka

Sa ka sereto se retilwe,
Thari ke boile ka ye kgolo.
Wa gago o kae mosadi, 3
Metangtang yona o feditše.

Ikele ka noši kgarebe,
Bosading bja gago o kgarebe.
Wa ka o lapišitšwe ke leromo, 6
Mponele ngwanaka hle!

1.1 Bolela gore sereto se ke sa mohuta ofe o be o fe le lebaka la karabo ya gago. (3)

1.2 Moreti o ra go reng ge a re sereto sa gagwe se retilwe? (2)

- 1.3 Na moreti o be a filwe ngwana wa mong? Netefatša karabo ya gago ka go tsopola mothalotheo o TEE wo o tiišetšago seo. (3)
- 1.4 Ke ka lebaka la eng seretwa sona se be se enwa mešunkwane? (2)
- 1.5 Na o bona e ka mešunkwane e ka thuša mosadi goba monna go hwetša ngwana? Thekga karabo ya gago. (3)
- 1.6 Wena ge o be o le motho yo wa go hloka ngwana o be o tla dirang? Efa dintlha tše PEDI. (4)

Setsopolwa B

Lelalaphaephe

Se mo segeng ke motho, O belegwe ke batho, A hloka mahlatse bja ka nna le wena, A diila maru a lerato le tlhokomelo, Goba ba mmelegi ba hlalane, Ba se sa tšeelana mello, Ba mmolaiša phefo ya kgakanego, A itira setseketseke, Goba a fetwa ke riba la bophelo.	3 6 9
--	-------------

- 1.7 Go ya ka wena ke eng seo se ka dirago gore motho yo wa batho a segwe le go nyefolwa ke batho? Efa dintlha tše PEDI. (4)
- 1.8 Na ke tshwanelo gore batho ba babedi ge ba hlalana ba šie bana kgakanegong? Efa lebaka la karabo ya gago. (3)
- 1.9 Na ke lefelong lefe mo o ka yago go nyaka thušo ge o ka ikhwetša o le mathateng a go swana le a motho yo? (2)
- 1.10 Wena ge o ka be o le motho yo o be o tla dirang? (2)

Setsopolwa C

Moriti wa ka	
Wena mantsho, go nna o nyakang? O a ntlhaswa eupša o rata go ntšhala morago. Ge ke go batamela, o a katologa;	3
Ge ke go swara, o a tšhaba; Ge ke go lelekediša, o epela dinala fase. La gago lebelo, mpšhe ke ngwana.	6
O wa ka, eupša lebelong o a ntšhia, Eupša ka sekgalela o khuta ka fase ga ka, O re le fefile, o tšhabele ka bohlabela, ke go šire. Mohla' pula o tsema mpeng ya ka, ke no ikhomolela. Ke se ke ke go tshwenya, ka ge o le wa ka.	9
Ka nnete selo sa ka, o kgano, mošikologaseolo!	12

- 1.11 Ke dilo dife tše NNE tšeo di dirwago ke moriti gomme di efa moreti kgopolo ya gore moriti ga o mo rate? (4)
- 1.12 Na wena o ka ikwa bjang ge motho yo o tsebago gore ga a go rate a dula a go šetše morago? (2)
- 1.13 Mo mothalotheong wa bohllano moreti o swantšha moriti le Mpšhe, ke ka lebaka la eng? (2)

Setsopolwa D

Mainamologa	
Mainama namologa Mmagwe ke moloi Mainama namologa Mmagwe ke moloi	3
Ke moloi wa dithuri wee a wee a Mmagwe ke moloi	6

- 1.14 Na wena o gopola gore košana ye e ka opelwa ge go dirwa eng? (2)
- 1.15 Na o bona e ka lebaka la gore motho ge a šoma a opele ke lefe? Efa boikgopolelo bja gago. (2)

PALOMOKA YA KAROLO YA A: [40]

**KAROLO YA B
TERAMA
POTŠIŠO 2**

Araba dipotšišo ka moka.

A mo swina ngwanana'thakana – M.S. Serudu

Badišiša ditsopolwa tše di latelago gore o tle o kgone go araba dipotšišo.

Setsopolwa A

Lekope (Ka kgegeo): Eya! O thomile go itaola ka mo ga ka. Ga o sa mpona le go mpona gore ke hlogo ya lapa le, e bile ke monna wa gago?

Mologadi: O be o le monna wa selo mang wa go se itlhomphe. Gona o kile wa bona kae monna wa lapa a kitima le masolela. O rakile bana ba ka mošomong, na o re ba yo šoma kae? O tseneletše lefa la ka le bana ba ka le mafantsatsa a re sa tsebego le gore botšo bja ona ke kae. Monna wa motse o a itlhompha ge a rata lapa la gagwe le mo hlompha.

Lekope: (O kgathola mahlong): Oo! Ke gore o hlwele o nthara le barwa ba gago. Le nkepela moreo. (Setunyana.) O mmotše Matonyana yoo wa gago gore nna a ka se nkgone, ke Mohunoto, ke tšwa Ntswetau, ga ke bapalelwe ke dingakana tša bašemanyana. A se ke a be a leka mahlale a re o ithuta bongaka ka nna.

Mologadi: (O tšhogile fela o beta pelo): Sehlola tena! O reng o nkamanya le boMatonya. O kile wa mpona ke na le yena kae? A ke re ke motho wa gago o bile o go theetše mabenkele? Lehono o a fetoga o re ke motho wa ka?

Lekope: A ke re o re o be o ile boratapelo.

Mologadi: O forilwe ke mang gore boratapelo ke ga Matonya?

- 2.1 Na Mologadi o be a dirile eng ge Lekope a re o thomile go itaola? (2)
- 2.2 Lekope o raketšeng barwa ba gagwe ka lebenkeleng? (2)
- 2.3 Ba re "**monna wa motse o a itlhompha ge a rata lapa la gagwe le mo hlompha**" Laetša therešo ya taba ye ka go re tsopolela mekgwa ya Lekope. (2)
- 2.4 Na Matonya yo go bolelwago ka yena ke mang, gona o tswalana bjang le Mologadi? (3)

Setsopolwa B

Mologadi:	Sa pala se a leswa, bana ba ka. A re holofeleng seo a re filego sona. Modimo o tla re thuša ra atlega.
Modupi:	Bjale dilaesense tšela tšona re tla šoma bjang ka tšona?
Mologadi:	Le tla boledišana le malome wa lena. Mo gongwe le ka kgona go reka khombi ka maakanyana a tatago a re filego, mme la diriša e tee. Le tla re ge le tšweletše la reka ye nngwe. Le tlogele go bapala ka tšhelete bana ba ka. Le a bona lehono ngwedi o apogetšwe ke maru.
Segola:	Re tla leka, Mma, le se ke la tshwenyega.
Mologadi:	Le tla swanela ke go šoma ka maatla gore le phediše malapa a lena. Nnaena le se ke la tshwenyega ka nna. Ke tla yo ikgopelela motente, ka iphelela ka wona.
Modupi:	O ka se phele ka seo fela, Mma, re tla go thuša.
Mologadi:	Go lokile bana ba ka, le ka ikela, tša tatalena le di kwele, le di bone. Lehono ke mokgonyana wa ga Seripa. <i>(Ba a tšwa.)</i>

- 2.5 Na dilaesense tše go bolelwago ka tšona di be di le kae ka nako ye? (1)
- 2.6 Ka ntle ga go reka khombi, Modupi le Segola ba ka diriša bjang dilaesense tšeo go hwetša tšhelete? Efa tše PEDI. (4)
- 2.7 Ke ka lebaka la eng Mologadi a re Lekope lehono ke Mokgonyana wa Seripa? (2)

Setsopolwa C

Pebetse:	Kganthe wena le monna yo wa gago le tla aga neng ka ga lena?
Mmatlala:	<i>(O lebeletše mmagwe):</i> Na o a re raka, Mma? Kgane re go fediša pelo ge re le ka mo ga gago?
Pebetse:	Le tla re rogiša batho ba re MmaSeripa o hlahletše mokgonyana ka lapeng la gagwe. Logang maano le ntšhiroge.
Mmatlala:	Ijo! Ke be ke sa tsebe ge ke le morwalo ka mo lapeng la gago, Mma. Nna ke be ke re re tla go godišetša ngwako wo pele re eya go aga wa rena.
Pebetse:	<i>(O sa kgathotše mahlong):</i> Yeo ke taba ye botse, ke a e thabela. Fela le ge le le ka ga lena, le ka se palelwe ke go nkagela.
Mmatlala:	<i>(O nyamile):</i> Gona ke tla bolela le mokgalabje mantšiboa ge a goroga.
Pebetse:	A ke re o nape o mo tlatlawetše. Ke go logiša maano, ngwanaka. Ge a ka ya sennodi a se a go agela ngwako go ka hlolega mathata.
Mmatlala:	A hlolwa keng Mma ka gore bjale re nyalane?
Pebetse:	O tloga o sa nkga mekgatho. Na o bona nke masogana ale a gagwe a thakgetše ge o itia <i>thili</i> ka mo lebenkeleng la bobona?

- 2.8 Ke eng seo se dirago gore Pebetse a se rate go dula le mokgonyana ka lapeng la gagwe? (2)
- 2.9 Wena o bona e le tshwanelo gore mmatswale a dule le mokgonyana ka lapeng le tee? Thekga karabo ya gago. (2)
- 2.10 Mmatlala yena o re o be a naganne go direla mmagwe eng pele a etšwa ka lapeng la bo? (2)
- 2.11 O bona se Mmatlala a gopotšego go se dira e le kgopolo ye botse? Ka lebaka la eng? (2)

- 2.12 Pebetse o re go ka hlolega mathata ge Lekope a ka ya sennodi a sa agela Mmatlala, na go ya sennodi ke go reng? (2)
- 2.13 Wena ge o akanya ke mathata afe ao a ka hlagelago Mmatlala ge Lekope a ka hlokofala a se a be a mo agela? Efa dintlha tše PEDI. (4)

Setsopolwa D

Mologadi:	Bjale e go kae yona kgwebo ye bana ba ka?
Segola:	E gona ka mo mafuri. Le a e bona meago yela e sa tšogo hlongwa mola kgauswi le boemapese?
Mologadi:	Ke a e bona.
Segola:	Aga! E tlo ba gona moo. Nywako yela e bulwa kgwedi ye e tlogo. Le wena o tla thoma le yona.
Modupi:	(O <i>ntšha dipampiri</i>): Dilo ka moka di lokile. Dipampiri tša gago šedi.
Mologadi:	(O <i>tšhogile, megokgo e sekile ka mahlong</i>): Ijoo! Tšhuana! Na le mpontšhang, Modupi! Peba, ntebogele go bana bakhwi!
Thomo:	(Le <i>yena o sa gakgametše</i>): Le šomile senna, bana ba ka. Ditiro tša lena di a retega. Golang le kake tlou, tšhukudu e be mošemane.
Mologadi:	Lehono gona le nyamišitše bantlhoi. Le laeditše le tatagolena gore seo a bego a se bolela ka lena ga se therešo.
Segola:	Leina la rena le be le senyegile motseng wo ka moka. Re leka go le hlatswa.
Thomo:	Swarang le tiiše le se ke la tla la dira tšeo tataaweno a di dirilego. Le tsebe gore mokhora o a raga. Ka moso le lena, motho a ka hwetša le rakile bana bale ba batho le re ga se selo.

- 2.14 Na kgwebo ye go bolelwago ka yona mo ke ya mang, gona o e hweditše bjang? (2)
- 2.15 Mologadi o re ba laeditše le tatagobona gore seo a bego a se bolela ka bona ga se therešo, na tatagobona o be a reng ka bona? Efa dintlha tše PEDI. (4)
- 2.16 Na leina la batho ba le be le sentšwe ke eng motseng? (2)
- 2.17 Thomo o re “mokhora o a raga” bontšha therešo ya taba ye o lebeletše ditiro tša Lekope. (2)

PALOMOKA YA KAROLO YA B: [40]

**KAROLO YA C
PADI**

POTŠIŠO 3

Araba dipotšišo ka moka.

Nnete Fela – M.A. Kekana

Setsopolwa A

“Tate, bonang ga a ešo a folela sa ruri . . .” Ke Bubbles ka go rapeletša.

“Ke malwetšana a maitirelo ao.” Ke Noko ka sehlogo.

“Ke nnete. Fela se phošišeng ka seo hle, la etša yena. Gobane go mo rakela nageng a le bjalo a sa tšwa bookelong ke sehlogo se se tla re tsentšhago mahlo a batho, ba re kgotsa.”

Noko a tšea moya ka boima, a homola go bonala a nagana ka polelo ya yoo morwediagwe. Gomme ge e le Bubbles o ile a bona lehasedi le le holofetšago ge a dutše a bala mahlong a tatagwe. Gomme a tiiša mo a swerego.

- 3.1 Ka ntlha tše PEDI hlaloša seo se dirilego gore Noko a befelwe ka tsela ye a be a rake morwagwe. (4)
- 3.2 O bona Noko a tšere sephetho se sekaone ka go raka Karabo ka lapeng? Thekga karabo ya gago. (3)
- 3.3 Na taba ya Bubbles ya gore batho ba tla kgotsa ge Noko a ka rakela Karabo nageng a sa tšwa bookelong ke nnete? Efa lebaka la karabo ya gago? (3)

Setsopolwa B

“Kgoboketša maatla, a ka se pale, e sego a lekwa ka lekgarebe la go swana le wena.” Ke Kwena ka tumelo.

Bubbles a makala ka pelong ge banna ba bantši ba bontšha ba kgolwa kudu tabeng ya gore mosadi yo mobotse tsela ya gagwe e bonolo lefaseng. Se yena a se kgolwago ke gore go ka ba bjalo ge mosadi yoo a abetšwe le bohlale godimo ga bobotse bjoo. E sego bjalo, o bona bobotse bjoo ka bobjona e tla ba sekgopišo sa mong wa bjona, gobane bohlale ka bobjona bo lekane go ka fihliša motho kgole, fela bobotse bo le noši bo ka se ke.

- 3.4 Na motho yo o be a laelwa gore a kgoboketše maatla a go ya kae gona a ile go dirang? (4)
- 3.5 Go ya ka mongwadi, mosadi yo mobotse tsela ya gagwe e bonolo lefaseng? Ka methaladi ye MEBEDI bontšha therešo ya taba ye o lebeletše mediro ya Bubbles. (4)

- 3.6 Ba re **bobotse bo le noši bo ka se fihliše motho kgole**, na taba ye ke nnete? Thekga karabo ya gago o lebeletše bophelo ka kakaretšo. (3)
- 3.7 Na temana ye e tšweletša Bubbles e le motho wa mohuta mang? Efa dintlha tše PEDI. (4)

Setsopolwa C

E sego gore Bubbles o be a sa tshwenyega kudu ka selo ge bjale a hweditše sengwalwa sela. Taba ke gore phišegelo ya gagwe e be e le go sona fela mo a ka se kgathalego gore o se hwetša bjang. Se segolo e be e le gona go se hwetša, ke moka. Se se mmeago pelo le go feta ke gore a tseba Ariel a sa se bala. Seo se ra gore le ge a ka belaela gore go utswiwa ga sona ke morero a ka se ukame gore ke ka baka lefe se utswitšwe, mme a ka se be kotsi go *sindikheithi*.

Bubbles a nagana tšeo bjale a le ka sefatanageng sa Ariel ba tšwa ka Tshwane go leba Pelindaba. O be a kgotsofetše a bile a itheta bohlaeng bja gagwe.

- 3.8 Sengwalwa se go bolelwago ka sona se be se ngwadilwe ke mang gona se bolela ka eng? (3)
- 3.9 Na Bubbles o be a se hweditše bjang go Ariel? (2)
- 3.10 Ke ka lebaka la eng Bubbles a thabišwa ke kgopolo ya gore Ariel ga se a bula sengwalwa seo? (2)
- 3.11 Na sengwalwa se se ka ba kotsi bjang go Sindikheithi? (2)

Setsopolwa D

“Re ba bolaya gotee, o tseba kganyogo ya boMokaba.”

“Ke ra gore mohlomongwe Ariel wo wa gona a dira dilo bothatanyana go rena go tšweleletša modiro wo.”

“Ga ke bone gore bjang. O tla be a dutše a sa nyefišitše a sa nagane selo. Mohlomongwe ba tla be ba bogetše thelebišene ge re tsena, ge eba e gona.”

“E swanetše e le gona, e ka hlokega bjang o bona batho ba nke tšhelete go bona ke meetse a ba yago ba a gelela sedibeng se se phelago se kokotlela.” Sello a realo a šinyalala ka letsoto le mona.

- 3.12 Ke bomang ba go thwego ba tla bolawa gotee, gona ba bolaelwang? (4)
- 3.13 Sello o šupang ge a re: **“batho ba nke tšhelete go bona ke meetse a ba yago ba gelela sedibeng se se phelago se kokotlela?”** (2)

PALOMOKA YA KAROLO YA C: [40]

**KAROLO YA D
DINONWANE**

POTŠIŠO 4

Araba dipotšišo ka moka.

Moepathutse – S.A. Makopo

Badišiša ditsopolwa tše di latelago gore o tle o kgone go araba dipotšišo.

Setsopolwa A

MOHLARE WA MOKADIATHOLA

Mogogonope ge o bona basadi le bana ba Mokadiathola ka moka ba rapaletše ba se na thušo, wa fofela motseng wa kgauswi ka lebelo, wa kotama kgorong ya motse wa re:
“Kokolokokokoooo!
Ke nna mogogonope motsošabatho ka masa!
Tša masa ga di fele!
Nna ke nyaka Mokadiathola!
Lapa la Mokadiathola le fedile!
Basadi le bana ba lle dikenywa!
Kokolokokoooo, phakiša Mokadiathola
Motse o fedile!”

- 4.1 Ke mang yo a bego a opela mo temaneng ya ka godimo? (1)
- 4.2 Ka ntlha tše PEDI hlaloša gore go be go diregile eng ge motho yo a tla opela? (4)
- 4.3 Na Mokadiathola yena o be a le kae ka nako yeo? (1)

Setsopolwa B

TAU LE MMUTLA

Ge mmutla a ntše a sepela bjalo a itheta, a hwetša botšhwene ba apeile bjala. A ba laela gore ba bo kgothole. Botšhwene ya ba lekgakgathokgatho ba ntše ba lla ba nagana gore ke kgoši ya diphoofolo tau.

Ke mo mmutla a napilego a tšea bogoši bja diphoofolo ka mokgopa wa tau, a bitša diphoofolo ka moka go di fa molao wa gore ge di ile go sela le go tsoma, di boe ge letšatši le sobela.

Tšatši le lengwe ge go yo selwa, hlong a re: “Nna ke a lwala, ke tla hlwa mo gae ke itheeleditše.”

Mosegare ge go sepetšwe, a šetše a sekame, a kwa košana yela ya mmutla ye e rego:

- 4.4 Hlaloša gore mmutla o be o tšere kae mokgopa wa tau. (2)
- 4.5 Ditšhwene tšona di llela eng? (2)

- 4.6 Ge o be o le seemong seo ditšhwene di lego go sona o be o tla be o ithutile eng? (2)
- 4.7 Ke molao ofe wo mmutla a o filego diphoofolo, gona ke ka lebaka la eng a di file molao wa mohuta woo? (4)

Setsopolwa C

MAŠILO LE MAŠILWANE

Ya ba gona ge ngwana wa batho a betilwe ke meetse.
... Nkano.
Mašilo a thabela lehu la ngwanabo.
... Nkano.
A re bjale dikgomo tše ka moka e tla ba tša ka ke nnoši.
... Nkano.
Kganthe ge a dira bošula bjoo o bonwa ke nonyana tsoko.
... Nkano.
Ya thoma go fofafoga godimo ga mehlare e opela koša ye bohloko.
...Nkano.
Ya re: Mašilo o bolaile Mašilwane."
Nkano.
"A mmolaela thamagana tša mabala."
... Nkano.
Košana yeo ya nonyana ya tšhoša le go befediša Mašilo.
... Nkano.
Mašilo a topa maswikana a betša nonyana yeo.
... Nkano.

- 4.8 Hlaloša ka ntlha tše PEDI seo se diregilego pele ga ge ngwana yo a tla betwa ke meetse. (4)
- 4.9 Ke ka lebaka la eng Mašilo a thabetše lehu la ngwanabo? (2)
- 4.10 Ke mang yo a bonego tiragalo ye? (1)
- 4.11 Mmoni wa tiragalo ye o re Mašilo o bolaetšeng Mašilwane? (2)
- 4.12 Na temana ye e tšweletša Mašilo e le motho wa mohuta mang? Efa dimelo tše PEDI. (4)

Setsopolwa D

MPHO YA BADIMO

Malome, majadihlogo le yena a okeletša motlogolo.
Keleketla!
A mo fa motswalagwe gore e be mosadi wa boraro.
Keleketla!
Batala ba re: Ngwana' malome nnyale.
Keleketla!
Nnyale kgomo di boele šakeng.
Keleketla!
Taba ya go makatša ...
Keleketla!

Ke gore basadi ka bararo ...
Keleketla!
Ba be ba sa tsebe monna wa bona.
Keleketla!
Ba ekwa fela ge a bolelwa.
Keleketla!
Matswale o be a ba laile tsebe go kwa.
Keleketla!
O be a ba laela gore dilo tšohle tša monna wa bona ...
Keleketla!
Dijo, meetse, dilo ka moka.
Keleketla!
Ba di bee mojakong wa ngwakwana wa monna wa bona.

- 4.13 Na ke kgopolo ye kaone go nyala basadi ba go feta o tee? Fahlela karabo ya gago ka lebaka le tee. (3)
- 4.14 Efa mabaka a mabedi ao a dirago gore motho a nyale motswalagwe. (4)
- 4.15 Ke ka lebaka la eng basadi ba hlogwana ba be ba sa mo tsebe? (2)
- 4.16 Ge o ka re o kgethetšwe monna goba mosadi wa hwetša e le hlogo fela o ka dirang? (2)

PALOMOKA YA KAROLO YA D: [40]

**KAROLO YA E
DIKANEGELOKOPANA**

POTŠIŠO 5

Araba dipotšišo ka moka.

Go tseba mang? – H.H. Ramokgopa

Setsopolwa A

Thipa e tšwile morabeng

Tompane Thobedi o be a šetše a šomile toropong ya gabo mengwaga e seswai, a tsena mo, a tenege a tsene mo, le gona a lwe le beng ba gagwe; go fihlela ge a nyakile go šoma difemeng tša toropo yeo ka moka. Feme ya mafelelo yeo a ilego a šoma go yona e bile ya go dira malekere, moo a ilego a itirela leina la T. T., ka gobane a be a reka malekere a rekiša motseng wa gabo ka paesekela ya kgale yeo dithibamaraga tša yona di bego di šetše di hlagetše le dikurufi tša yona di timetše, gomme T. T. a bofile ka mathale ao a bego a fela a nyefa, bana ba ekwa lešata la yona e sa le ka kua thoko yela ya motse, ba thome go bitšana: "T. T. o etla." T. T. bjale ga a sa tseba gore mo toropong ya gabo a ka leba kae moo ba sa mo tsebego.

- 5.1 Na ke taba ye botse gore mošomi a lwe le beng ba gagwe? Fahlela karabo ya gago. (2)

- 5.2 Ke mabaka afe ao a ka dirago gore mošomi a tšwe mošomong wo o itšego gomme a tsene go wo mongwe? Efa a MABEDI. (4)
- 5.3 T.T. o be a rekiša malekere go leka go hwetša tšhelete ya go iphediša. Na wena o ka dira kgwebo ya mohuta mang go ka ikhweletša tšhelete? (2)
- 5.4 Ke kotsi efe yeo e ka hlagišwago ke dipaesekele tša go swana le ya T.T.? (2)

Setsopolwa B

MOŠAABITLA

Ra re re a mo nyaka ra tšhaba go kgangwa ke meetse ra bona basadi ba bangwe ba feta ra ba botša. Le bona ba no lebelela ka meetseng ba se dire selo. Papa Ratšhidi ke yena a bilego a lekaleka go nyaka gona ka fao meetseng eupša le yena a tšwa a le fela.”

MmaSefolo: “Le ra gore ngwanaka o wetše ka meetseng? O kgamilwe ke meetse? Na gona fa go na le bodiba bjo bogolo bjo bo ka kgamago motho a se bonwe?” A napa a emelela ngwanaSetati. Basadi ba mo swara ka go bona gore o tletše pelo mme a ka no dira se sengwe.

Ratšhidi: “E reng ke yo botša bale ba gaRalebadi ba bone se ba ka se dirago gore Sefolo a tle mono gae ka gore bjale ditaba di nyaka yena ka nama. Ga e sa le tabana taba ye; ke taba.” A napa a emelela, a sepela.

- 5.5 Na o bona e ka ke eng seo se dirilego gore basadi ba no lebelela ka meetseng ba se ke ba dira selo? Efa boikgopolelo bja gago. (2)
- 5.6 Wena o gopola gore Albertina a ka be a le kae? (2)
- 5.7 Ge o be o le gona, wena o be o ka dirang? (2)
- 5.8 Ke eng seo se bego se belatša MmaSefolo mo tabeng ye ya gore Albertina o kgamilwe ke meetse? (2)
- 5.9 Ke dilo dife tše PEDI tše o bonago gore MmaSefolo o be a ka di dira ge nkabe basadi ba se mo sware? (4)

Setsopolwa C

MPAPALETŠENG

MmaSerwadi: "Ao! monna! o ka napa wa tšama o nyaka dilo tša go reka o se na sa go reka? Ga o tsebe gore matšatšing a lehono ge o nyaka selo o swanetše go se tšea ka nako yona yeo, go se bego bjalo ge o se tlogela yo mongwe o tla maotong a gago a se tšea?"

Sefala: "Tšhelete yona ga ke nayo, fela ke na le dinku kua gae, bjale motho a ka se hlwe a gapa dinku a sa tsebe mo a di išago gona. Tšona di gona kua gae."

MmaSerwadi: "Ge e le dinku tše ditshegadi nka go fa tonki tše pedi ka nku; fela ge e le tše ditona gona e tla ba tonki ka nku."

Sefala: "Tša ka tše ke bego ke re nka di rekiša ke ditshadi ka moka ga tšona."

MmaSerwadi: "Ge go le bjalo o tlo mpha nku tše tharo wa tšea ditonki tše tshelago tše ka moka. Bjale, o tla di tliša neng?"

Sefala: "Ge le na le bašimane ba ba ka tlogago le nna gona bjale nka fihla ka ba nea tšona ba tla le tšona."

- 5.10 Na monna yo a tšamago a nyaka dilo tša go rekišwa mola a se na sa go reka ke mang? (1)
- 5.11 Na ke kgopolo ye botse go fa motho sekoloto? Thekga karabo ya gago o lebeletše seo Sefala a se dirilego MmaSerwadi. (3)
- 5.12 Ge Sefala a reka ditonki tše tshelago ka dinku tše tharo, gona nku e tee e ka reka ditonki tše kae? (2)
- 5.13 MmaSerwadi yena o be a tšere kae ditonki tše? (2)
- 5.14 Lebaka leo le dirilego gore a di rekiše ke lefe? (2)

Setsopolwa D

DIBOTSE GA DI LEBANE

Tatagwe e bile yo mongwe wa banna ba ba ilego ba ya go šoma kua meepong ya taamane, Kimberley, a tla le sethunya sa melomo e mebedi, se se bego se re ge se thunya banna ba se reta, ba re:

Ekwa tladimothwana ya boPhala;
Ekwa morodiabaloi ge o gohlola
O etša tladikgolo ya badimo
Tladikgolo e galagala godimo
E didimetša e tšwa Bokgalaka
E etša molemo wa go galaka.
Dipoo go bopa didumaedi
Di bopa di kgaola meedi
Meboto ya šala e le mabala
Ge maphoofolo a falala.

RragoMatomefela ge a boa Taamane ga a tla a swere sethunya fela. Ka ge e ile ya ba ntona kua meepong, moputso wa gagwe o be o le kaone, gomme diponto tše a ilego a kgona go di swametša leparteng, di be di balwa ka masome. Tseleng a tšama a reka dikgomo.

SEPEDI LELEME LA BOBEDI MAEMO A MAGARENG (Lephephe la Bobedi)	929-2/2 W	15
--	------------------	-----------

- 5.15 Na motho yo a retago mo o retang gona ya mang? (2)
- 5.16 Na tatagoMatomefela o be a šoma kae le gona a šoma mošomo wa mohuta mang? (2)
- 5.17 Morwa' Phala o ile a dirang ka tšhelete yeo a bego a e bolokile? (2)
- 5.18 Ke ka lebaka la eng moreti a swantšha sethunya le tladimothwana? (2)
- PALOMOKA YA KAROLO YA E: [40]**